

لطیفه‌های سعدی

بازنویسی و گزینش: علیرضا لبش

شاگرد بی ادبان

روزی به لقمان گفتند: «ادب از که آموختی؟»
لقمان گفت: «از بی ادبان!»
گفتند: «چگونه؟»
گفت: «هر چه ایشان کردند و در نظرم ناپسند آمد، از آن دوری کردم.»

پسر کودن

وزیری پسری احمق و کودن داشت. پسر را پیش حکیمی فرستاد تا او را تربیت کند که عاقل شود. حکیم زمانی وقت برای تربیت پسر صرف کرد، اما موفق نشد. نامه‌ای برای وزیر نوشت و گفت: «این پسر تو عاقل نمی‌شود. مرا هم دیوانه کرد!»

سکوت عاقلانه

جوانی خردمند، بسیار باسواد و خوش ذوق بود. در تمام جلسات دانشمندان شرکت می‌کرد، اما ساکت گوشه‌ای می‌نشست و چیزی نمی‌گفت. روزی پدرش به او گفت: «تو که این قدر معلومات داری، چرا در جلسات چیزی نمی‌گویی و خودی نشان نمی‌دهی؟»
پسر گفت: «پدر جان! می‌ترسم چیزی بگویم و بعد یک نفر از من سؤال درباره‌ی آن بپرسد و من جوابش را بلد نباشم و شرمند شوم.»

حاکم با ادب

حکیمی معلم مکتب بود. در مکتب او، علاوه بر دانش‌آموزان دیگر، فرزند حاکم هم درس می‌خواند. حکیم بر فرزند حاکم بیشتر از بقیه‌ی دانش‌آموزان سخت می‌گرفت و او را بیشتر از بقیه تنبیه می‌کرد.
فرزند حاکم از این قضیه ناراحت شد و به پدرش شکایت کرد. حاکم از این کار خشمگین شد و از حکیم پرسید:
«چرا به پسر من بیشتر از دانش‌آموزانت سخت می‌گیری، در حالی که باید برعکس باشد؟»

حکیم گفت: «پسر تو قرار است در آینده حاکم شود. هر کاری را که حاکمان کنند، مردم در همه جا تعریف می‌کنند و سرمشق دیگران می‌شود. ولی رفتار بقیه‌ی مردم چندان به چشم نمی‌آید. بنابراین بر پسر تو سخت‌تر گرفتم.»

دعوی نادانان

روزی دانشمندی با شاگردش در راهی می‌رفت. کسی را دید که با فرد نادانی دست به یقه شده است و با هم دعوا می‌کنند.
شاگرد دانشمند گفت: «هن این مرد را می‌شناسم که با آن نادان دست به یقه شده. آدم فاضل و دانا‌یی است. بهتر است بروید آن‌ها را از هم جدا کنید.»
دانشمند گفت: «اشتباه می‌کنی، اگر او نادان نبود، با نادانی دیگر دست به یقه نمی‌شد!»

فرق حکیم و حاکم

حاکمی پسرش را نزد ادیبی فرستاد و به او گفت: «جواری او را تربیت کن که انگار فرزند خودت است.»
حکیم برای فرزند حاکم، مانند فرزندان خود، تلاش و کوشش کرد و از هیچ خدمتی فروگذار نکرد، اما در آخر فرزند حاکم به جایی نرسید و پسران حکیم همه فاضل و با ادب شدند. حاکم از دست حکیم خشمگین شد و به او گفت: «مگر قول ندادی که پسر مرا هم مانند فرزندان خودت تربیت کنی، چرا به قول خودت عمل نکردی؟»
حکیم گفت: «من به قول خودم عمل کردم، تربیت همه‌شان یکسان بود، اما ذاتشان با هم فرق داشت.»

زنبور بی عسل

به یکی گفتند: «عالم بی علم شبیه چیست؟»
کمی فکر کرد و گفت: «زنبور بی عسل. یعنی به هیچ دردی نمی‌خورد.»

آزمون استخدام

روزی مردی پسرش را نصیحت می‌کرد که: «فردا که بزرگ شدی و خواستی جایی مشغول به کار شوی، از تو می‌پرسند سواد و سابقه‌ی کاری‌ات چیست، نه اینکه پدرت کیست!»